

Zeitschrift: Igl Ischi : organ della Romania (Societat de Students Romontschs)
Herausgeber: Romania (Societat de Students Romontschs)
Band: 29 (1942)

Buchbesprechung: Davart il niev cudisch sur della claustra de Mustér

Autor: Deplazes, Gion

Nutzungsbedingungen

Die ETH-Bibliothek ist die Anbieterin der digitalisierten Zeitschriften. Sie besitzt keine Urheberrechte an den Zeitschriften und ist nicht verantwortlich für deren Inhalte. Die Rechte liegen in der Regel bei den Herausgebern beziehungsweise den externen Rechteinhabern. [Siehe Rechtliche Hinweise.](#)

Conditions d'utilisation

L'ETH Library est le fournisseur des revues numérisées. Elle ne détient aucun droit d'auteur sur les revues et n'est pas responsable de leur contenu. En règle générale, les droits sont détenus par les éditeurs ou les détenteurs de droits externes. [Voir Informations légales.](#)

Terms of use

The ETH Library is the provider of the digitised journals. It does not own any copyrights to the journals and is not responsible for their content. The rights usually lie with the publishers or the external rights holders. [See Legal notice.](#)

Download PDF: 08.02.2025

ETH-Bibliothek Zürich, E-Periodica, <https://www.e-periodica.ch>

Davart il niev cudisch sur della claustra de Mustér

da Gion Deplazes

Cun las hirundellas ei comparida en l'officina Benziger & Co. l'emprema part della historia claustrala da pader Iso Müller O. S. B.

Igl editur, tuttavia buca nunenconuschents, ei sedistinguius gia sco historiograf, scrivend dus volums della «Historia mundiala illustrada» edida da Benziger a Nossadunnaun. Plinavon ha el duront ils davos 10–15 onns publicau numerusas e stupentas lavurs historiograficas, tractond problems de nossa contrada sco per exempel: l'entschatta della claustra de Mustér, il testament de Tello, la fundaziun della Ligia Grischa, las beginas de s. Benedetg e. a. v. Grazia a sia nunstunclenteivla lavur ed agen studi dellas fontaunas ei pader Iso oz renconuschius per in dils pli versai scrutaturs della historia medievala de nossa contrada. Igl ei perquei buca de far curvien, sch'ins spetgava ussa vess e buca senza pretensiuns la cruna de ses studis, ina historia detagliada ed universalala della claustra de Mustér.

L'emprema part tracta en 284 paginas bein tschentadas ed illustradas cun gust e capientscha, nashientscha e svilup della claustra da ca. igl onn 700 tochen alla sava della reformaziun igl onn 1512. En 7 gronds capetels descriva pader Iso la fundaziun, il combat per l'existenza, ascendenza e descendenza della casa de s. Sigisbert.

Il Franc Sigisbert vegn ord la claustra de Luxeil, fundada da Columban tras Vindonissa e Cuera. El secasa en la Sursassiala, da quei temps aunc nunhabitada. Cheu amiez quels vasts uauls, ina vera Desertina, vul el far igl eremit. Tras la beinvuglientscha ed il sustegn dil niebel giuven indigen Placi ei la pusseivladad de fundar ina claustra dada. Preses Victor, in parents enquera d'evitar quei e lai mazzar il giuven Placi. Entras igl ordvart interessant testament de Tello vegn il donn reparaus ed Ursicin e Wago, dus paders della claustra de Faveras organischeschan in convent a Mustér ca. 750.

Seligiond il convent ca. 800—810 cun Rechanau, s. Gagl, Faveras e Mustair-Taufers dumbrava el gia 93 paders defuncts e 71 vivents. In zun interessant maletg cultural dil temps carolin purscheva plinavon la secunda baselgia de s. Martin cun las stucturas franco-irlandesas. Deplorablamein vegn la claustra arsentada e destruida el 10avel tschentaner dals Saracens. Ils paders metschan cun las reliquias ed outras custeivladads a Turitg, nua ch'els schenghegian ina reliquia de s. Placi e fundeschan era leu la veneraziun dils sogns de Mustér.

Cun Otto il Grond crescha la muntada dils pass sur las Alps e cheutras era l'impurtonza dil giuven stat claustral al pass dil Lucmagn. Igl imperatur sa sez seperschuader dellas devastaziuns caschnadas dals Saracens, mettend ses cavals a stallaz en las ruinas della baselgia de Nossadunna ed el gida la claustra sida pei entras differentas donaziuns. Hendri ils II preferescha il Brenner e tschenta Mustér sut il domini digl uestg de Brixen. Hendri ils III ed ils V libereschan puspei la claustra da Brixen. Era igl imperatur Barbarossa renconuscha la gronda impurtonza dil stat al Lucmagn ingrondend quel tochen avon las portas de Milaun.

La culminaziun della extensiun ed impurtonza externa contonscha la casa de s. Placi e s. Sigisbert ca. 1200. Siu avat fuva el medem temps era uestg de Gurk (Kärnten). En egl la expansiun externa e l'impurtonza en l'istoria europeica, ils paders havevan calau ded arar e cultivar sez lur possessiuns. Els eran signurs e regents che vivevan dell'entrada. Internamein era la claustra sin via decadenta, dumbrond ella mo pli 5 conventuals.

Il 13 avel tschentaner porta l'emigraziun dils Valsers neu dalla part sura dil hodiern Valleis. En Val d'Ursera, nua ch'els contonschan plaun a plaun la pluralitad sedistaccan ei dalla claustra sco era dalla cultura romontscha. En Tujetsch mantegnan ils Romontschs il surmaun. In'atgna posiziun prendan ils de Tschamut. En l'ulteriura Cadi secasan ils Valsers plitost ordentuorn e piardan lur lungatg cun

l'exceptiun de Platenga e Misanenga a Sursaissa tudestga. Il sminuir della influenza claustrala, la carplina cun lur agens ministerials sco igl exempel dellas tiaras vischinontas laian crescher l'influenza dellas vischnauncas. Era Habsburg e ses amitgs han in egl sin il territori retic. Igl uestg de Cuera ed igl avat de Mustér sesentan 1288 necessitai de s'unir per puder resister ed exister. Igl onn 1333 s'avischina avat Thüring d'Attinghausen-Schweinsberg suenter la carplina culs conts de Vaz per l'emprema gada als Confederai. Mo prest arriva ina nau-scha midada! A Cuera fa igl uestg Gelyto, in amitg dell' Austria igl uestgiu u parts de quel dependents dals Austriacs e provochescha cheutras la Ligia della Casa de Diu che scamonda agl uestg de schar vi u vender territori digl uestgiu senza lubientscha. A Mustér paga avat Giachen Buchhorn siu mal-precaut proceder, schond vi las minieras de Medel a Lucernes, cun la veta. Siu successur, il migeivel e prudent avat Gion de Glion calma il pievel periclitau ed irritau. Cun siu consentiment elegia il cumin igl empren mistral Duri Borkotta, quei ei buca in anteriur ministerial claustral, mobein in sempel um ord il pievel. 5 onns pli tard 1395 entupein nus avat Gion sco fundatur della Ligia Grischa a Glion, nua che purs e signurs dattan in l'auter il maun, formond ina pintga confederaziun. Avat Pieder de Puntengia, oriunds de Tujetsch, ord ina veglia famiglia de ministerials claustrals continue-scha la politica d'avat Gion cun success. El sere-

conciliescha cun ils signurs en l'atgna tiara, aschia che la Ligia de Glion vegn 1424 engirada festivamente a Trun sut igl ischi. Plinavon anfla el buns amitgs els Confederai. Il tierz grond avat retic ei Clau de Marmels che tonscha il maun als de Cuera ed alla Ligia della Casa de Diu. Era cun ils Confederai viva el en bunas relaziuns.

Als avats retics suondan treis marcants avats schuobs: Gion Ussenprecht, enconuschents entras sia carplina cun ils de Sumvitg pervia dell' alp Naustgel, plinavon avat Gion Schnagg e Gion Brugger. Avat Schnagg tonscha il maun 1471 alla Ligia dellas Diesch Dertgiras e cumpra 1472 il Signeradi dil Munt s. Gieri. Zun interessantas ein sias entelgientschas cun la vischnaunca de Mustér che ingrondescha adina pli e pli ses dretgs a donn e quen digl avat. 1497 s'uneschan ils Grischs periclitai dall' Austria cun ils Confederai. L'incorporaziun de bein entginas pleivs portan alla claustra in beinvegnu agid material, essend che Schnagg duvrava daners per baghegiar. Era Brugger suonda cheu igl exempel de siu antecessur ed anfla 1498 puspei baghegiand entuorn la baselgia de s. Martin las reliquias de s. Placi e s. Sigisbert. De gronda impurtonza pil futur ei stada l'undreivla situaziun economica, legala e politica della claustra all'entschatta dil 16 avel tschentaner. Claustra e contrada formavan ina unitad — Igl autur capescha de tschentar la claustra buca mo en connex cun la historia grischuna e svizzera, na el ligia vegnir e flurir de quella cun

ils eveniments della historia mundiala. El suonda e riguarda leutier forsa principalmein la vart politica. Nus vegnin pertscharts dell'impurtonza dil stat claustral al pass dil Lucmagn, nus renconuschin la gronda muntada sco ils merets della claustra per la fundaziun della Ligia Grischa, l'allianza denter las treis Ligias e lur s'avischinar als Confederai. Tarlischond el sulegl politic nescha bunamein il prighel ch' il svilup e l'impurtonza culturala crodien en l'umbriva. Quei prighel ei per Mustér zun gronds, essend che las fontaunas ein raras ed ils fastitgs culturals entras differents incendis per gronda part destrui. Enconuschida e renconuschida dals imperaturs e nobels dil grond imperi, para la claustra forsa bunamein de vegnir in tec jastra alla semplia puraglia dil contuorn, pli jastra che quei ch' ella ei stada, pertgei ella vegneva e vegn numnada Desertina, in desiert dals de lunsch e Mustér, Monasterium dals indigens! La claustra, grazia a sia impurtonza per il pievel dil contuorn, ha dau il num «Mustér» alla contrada. La secunda part della historia claustrala, che vegn a comparer sco nus sperein en cuort temps e per la quala las fontaunas ein pli rehas, vegn sco ils davos capetels dell'emprema part laian sminar a cumpletar il maletg cultural, segiramein cun gudogn per l'entira ovra. Igl autur ha capiu stupent de tractar il stat al Lucmagn sco era la historia dellas Ligias e lur avischinonza als Confederai.

Era formalmein astgein nus buca tralaschar ded

allegar entginas zun avantagiusas modas e manieras. Per levgiar las remarclas bibliograficas sebase-scha igl autur ton sco selai sin sias lavurs precedentas. Las remarclas ed indicaziuns suondan buca sco usitau sut la lingia, mobein mintgamai alla fin d' in capetel. Il maletg dellas paginas gudogna aschia considerablamein.

Cun admirabla premura e profunda enconuschientscha dellas fontaunas ha P. Iso Müller luvrau e gliemau vid sia historia claustrala, purschend a nus oz ina stupenta e beingartegiada lavur sin fundament de serius studis, ina historia de muntada buca mo locala che porscha a nus segiramein resultats definitivs. Professer dell' universitad O. Vasella numna senza targlinar la historia claustrala da pader Iso ina dellas meglieras prestaziuns historiograficas dils davos onns.

Il studi della reha historia claustrala astga vegnir recumandaus cauldamein a mintgin che ha interess per nossa tiara. Agl autur della historia della claustra il pli sincer engraziament e tut il bien pil futur.